

As a result of a comprehensive evaluation of the European Union countries' interregional cooperation in innovation and investment area it is revealed that Eurozone economy growth is provided mainly by three leading economies – Germany, Great Britain and France. It is noted that in addition to innovations another area of interregional cooperation in the EU countries is investment. The analysis shows that the dynamics of European investment is uneven and alongside it there is slow growth of FDI in the European Union. This is due to the instability of the global financial market.

Based on the analysis it is grounded that EU countries increased investment in research and development. Along with the leading EU countries high growth rates of investment in research and development are demonstrated by Finland, Greece and Hungary. It is determined that the structure of R & D funding the growing share belongs to business sector. Concerning R & D funding by TNCs, it is noted that along with US corporations, leaders are also corporations from EU countries, namely Germany, Great Britain, France and Switzerland.

The article states that at present expanding the boundaries of international exchange of high technology is observed. While analyzing the structure of high-tech industries it is noted that there is a rapid increase in production of office and computer equipment and communication equipment. Over the same period the aerospace industry, pharmaceuticals, production of medical, precision and optical instruments showed significantly lower rates of output growth.

The analysis shows that over the past decade there have been significant changes in the EU in the sphere of innovations, innovation policy and mechanisms to stimulate innovation. Currently, the EU moves to a new strategy of innovation stimulation, which implies increased spending for research and development, creating a common European research and innovation area and strengthening regional innovation policy. It is determined that the member states of the European Union have embarked on further deepening of interregional cooperation in the field of research and development and improving the efficiency of innovation that will strengthen their competitive position in the global market of modern technologies.

Key words: *interregional cooperation, European Union, innovation, investment, research, development, rates of investment, high technology*

УДК 339.54(4-6ЄС)

І.Ю. Чентуков

ТОРГОВЕЛЬНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У статті доведено, що процеси європейської інтеграції досягли найбільшого рівня розвитку у порівнянні із іншими регіональними інтеграційними процесами, що розвиваються у світовому господарстві, а сучасна економіка ЄС відноситься до найбільш відкритих у світовому господарстві.

Обґрунтовано, що торговельна політика Європейського Союзу є невід'ємною складовою Стратегії розвитку ЄС і спрямована на підвищенні рівня міжнародної конкурентоспроможності об'єднання. Поширення механізму вільної торгівлі є особливо актуальним з точки зору забезпечення економічного зростання та створення робочих місць.

Визначено, що поглиблення єдиного ринку, поширення інвестицій у таких важливих сферах, як наукові дослідження, освіта та енергетика, розвиток вільної торгівлі стають ключовими стимуляторами європейської економіки. Нова стратегія, яка спрямована на підвищення ефективності торговельних угод та формування ще більших можливостей для усіх суб'єктів ринку, фактично сприяє створенню робочих місць у європейських країнах.

На підставі аналізу основних якісних ознак, якими характеризується сучасна торговельна політика ЄС, обґрунтовано основні напрями оновлення торговельної політики, які стосуються: глобальних ланцюгів створення вартості, цифрової та креативної економіки; підтримки мобільності фахівців, топ-менеджерів і постачальників послуг; розширення партнерських відносин з усіма зацікавленими країнами щодо реалізації торговельних та інвестиційних стосунків; створення відповідних умов для розвитку малого та середнього бізнесу.

Ключові слова: *регіональна інтеграція, процеси європейської інтеграції, торговельна політика Європейського Союзу, стратегія розвитку ЄС, механізм вільної торгівлі*

Процеси європейської інтеграції досягли найбільшого рівня розвитку у порівнянні із іншими регіональними інтеграційними процесами, що розвиваються у світовому господарстві. І саме стрімкий та достатньо результативний розвиток інтеграційної взаємодії європейських країн значною мірою вплинув на прискорення глобалізації [17, 183-197], одночасно саме досягнення європейською інтеграцією високого рівня та глибини стало відповідною реакцією на поширення глобалізаційних процесів [3, с.352]. З огляду на це, питання розвитку торговельної політики ЄС – одного з найбільш потужних акторів сучасних міжнародних відносин – залишаються у центрі уваги науковців, політиків, підприємців тощо.

Дослідженню європейської моделі регіональної інтеграції, яка у своєму розвитку поступово еволюціонувала й пройшла декілька стадій інтеграційного зближення, присвячено достатню кількість наукових розробок. Одним з перших, хто дослідив наслідки поступової торговельної лібералізації в умовах інтеграційного зближення країн ЄС, став Б.Баласса, наукова робота якого «Теорія економічної інтеграції» [1] й до сьогодні залишається базовою у дослідженні змін торговельної політики в умовах розвитку інтеграційного об'єднання.

Найявні практичні результати інтеграційного зближення країн ЄС, які пов'язані із зміною парадигми регіонального розвитку: від старого до нового регіоналізму, комплексно досліджував Б.Хеттне («Глобалізм та новий регіоналізм» [9]), який запропонував дослідження ефектів торгівлі та економічних наслідків, що відбуваються у процесі міжнародного обміну товарами в умовах поглиблення регіональної інтеграції.

Сучасні дослідження торговельної політики ЄС представлено у наукових розробках М.Фаррела [5], К.Джиллінгхема [8], Р.Ломбарді [12], У.Молле [14], С.Моффета [13], Дж.Пелкманса [15], Б.Розамонд [16], Ф.Седербаума [18], С.Хоффмана [10], Р.Хадсона [11]. Розвитку відносин України з ЄС у контексті поглиблення європейської моделі європейської інтеграції присвячено наукові дослідження О.Булатової [20], В.Копійки [21], Д. Лук'яненка [22], В.Чужикова [23], О.Шниркова [24] та ін.

Метою статті є визначення місця сучасної торговельної політики ЄС у стратегії розвитку Європейського Союзу у контексті поширення та поглиблення процесів регіональної інтеграції.

Сучасна економіка ЄС відноситься до найбільш відкритих у світовому господарстві. За показником експорту торговельна відкритість ЄС за останні десять

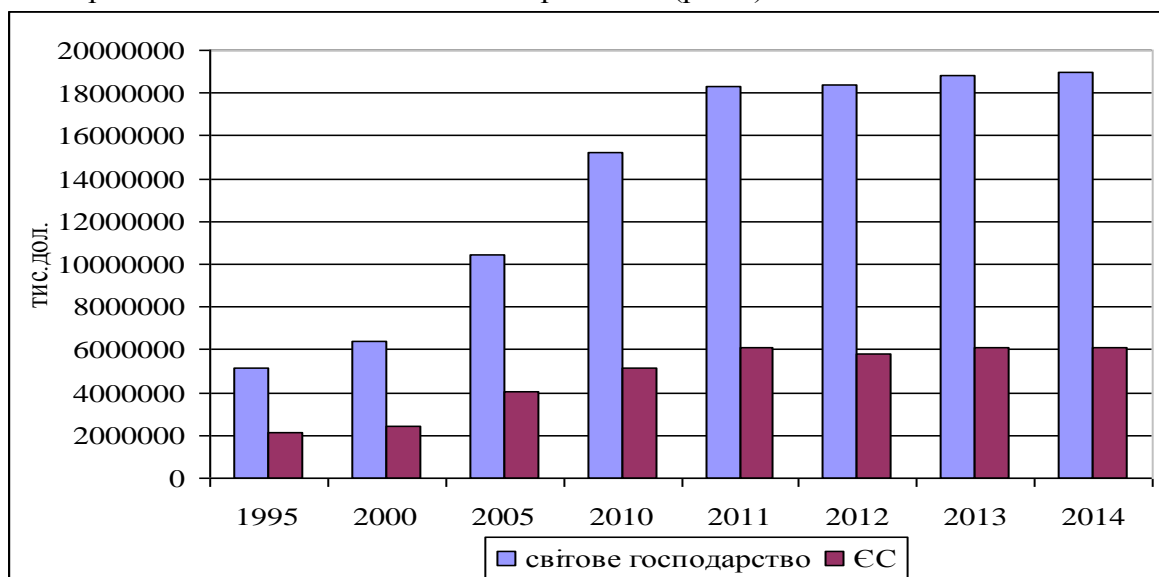
років зросла до 43,3%, для порівняння відкритість світового господарства в цілому становить 30,6% (табл.1).

Таблиця 1

Відкритість економіки ЄС, %

Роки	Показник	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Світове господарство	Експорт по відношенню до ВВП	27,1	28,8	29,9	31,3	26,4	28,8	30,9	30,8	30,8	30,6
	ЗТО по відношенню до ВВП	53,9	57,1	59,0	62,0	52,1	56,8	60,9	60,7	60,7	60,2
ЄС (28)	Експорт по відношенню до ВВП	35,6	37,8	38,4	39,4	35,2	38,8	41,7	42,9	43,1	43,3
	ЗТО по відношенню до ВВП	70,3	75,0	76,2	78,6	69,1	76,6	82,2	83,6	83,2	83,3

Торговельна політика Європейського Союзу є невід'ємною складовою Стратегії розвитку ЄС і спрямована на підвищенні рівня міжнародної конкурентоспроможності об'єднання. Поширення механізму вільної торгівлі є особливо актуальним з точки зору забезпечення економічного зростання та створення робочих місць. За даними Європейської комісії, збільшення відкритості економіки ЄС на 1% у поточному році призводить до зростання продуктивності праці на 0,6% у наступному [7,с.5]. Завершення усіх переговорів про утворення зон вільної торгівлі, які зараз проводить Європейська комісія, дозволить додаткові економічні вигоди, а саме: збільшення ВВП ЄС більш ніж на 2% (що є еквівалентом економік Австрія або Данії), створення понад 2 млн. нових робочих місць, що є вкрай важливим, оскільки близько 10% робочої сили країн ЄС залежатиме від обсягів європейського експорту. Слід зазначити, що динаміка європейського експорту залишається позитивною, хоча останніми роками спостерігається зниження темпів його зростання (рис.1).

Рис. 1. Динаміка експорту світового господарства та країн ЄС, тис.дол.

Поглиблення єдиного ринку, поширення інвестицій у таких важливих сферах, як наукові дослідження, освіта та енергетика, розвиток вільної торгівлі стають ключовими стимуляторами європейської економіки [7,с.5].

Сьогодні потреби виробників ЄС на дві третини забезпечує імпорт сировинних матеріалів, товарів тощо. Відповідно, існує об'єктивна потреба збереження цих

постачань та закупівель на ліберальних умовах, а обмеження їх потоку призведе до підвищення вартості імпорту і негативно впливатиме на конкурентоспроможність європейських компаній як на внутрішньому ринку, так і за кордоном.

Нова стратегія, яка спрямована на підвищення ефективності торговельних угод та формування ще більших можливостей для усіх суб'єктів ринку, фактично сприяє створенню робочих місць у європейських країнах. Лібералізація торгівлі створює додаткові можливості розвитку інноваційної діяльності та зростання продуктивності праці, а від так виникають нові можливості зростання конкурентоспроможності товарів та послуг: більш низькі ціни та висока якість товарів є привабливою для споживачів.

Сучасна торговельна політика охоплює не лише умови торгівлі товарами у їхньому традиційному розумінні. Важливою частиною угод про утворення зон вільної торгівлі є права інтелектуальної власності, прямі іноземні, державні закупівлі, податки, стандарти, екологічні питання, міграція тощо.

Основна частина економічного зростання вже сьогодні (у майбутньому цей показник тільки збільшиться) генерується за межами країн ЄС. Фундаментальні зміни у формуванні глобальних виробничих мереж та ланцюгах постачань призводять до того, що створення ліберальних умов там, де безпосередньо формується додана вартість, є не менш, а навіть інколи і більш важливим, ніж там, де безпосередньо реєструється експорт. Від так, торговельна політика ЄС спрямована на підтримку конкурентоспроможності європейських виробників на кожному ланцюзі виробництва та постачання. ЄС як глобальний лідер на ринку високоякісних продуктів є найбільшим у світі експортером промислових товарів і одночасно характеризується найнижчим рівнем імпорتنних тарифів на промислові товари (3,9% станом на 2014 рік) [4].

Експортно-імпортні можливості, інші умови економічних відносин регламентуються двох- та багатосторонніми угодами, які укладено ЄС із торговельними партнерами. Важливого значення набуває розширення заходів на підтримку сталого розвитку, забезпечення справедливої та етичної торгівлі, дотримання прав людини. Невипадковим є визначення правил по боротьбі з корупцією в майбутніх торговельних угодах.

Регіональні торговельні угоди з ключовими країнами-партнерами є ключовим пріоритетом для ЄС, які відкривають більше можливостей на ринку задля забезпечення економічного зростання і створення робочих місць. Окрім традиційних регіональних інтеграційних угод щодо створення зон вільної торгівлі ЄС активно використовують й інші механізми співпраці через укладання та розвиток відповідних угод. Станом на кінець 2014 року, ЄС нотифікував у СОТ 37 діючих регіональних торговельних угод, серед яких 23 угоди охоплюють товари та 14 товари та послуг.

Основними якісними ознаками, якими характеризується сучасна торговельна політика ЄС, є – ефективність та прозорість політики. Нові економічні реалії вимагають постійного оновлення торговельної політики, в першу чергу це стосується:

- глобальних ланцюгів створення вартості, цифрової та креативної економіки;
- підтримки мобільності фахівців, топ-менеджерів і постачальників послуг;
- розширення партнерських відносин з усіма зацікавленими країнами щодо реалізації торговельних та інвестиційних стосунків;
- створення відповідних умов для розвитку малого та середнього бізнесу.

Виграш від оновленої торговельної політики ЄС фактично отримують багато учасників ринку. Завдяки поширенню та поглибленню відкритості торговельної політики споживачі отримують більш широкий вибір товарів за більш низькими цінами. Крім того, більш розвинуті заходи безпеки споживачів сприяють підвищенню

їхньої довіри до споживчих товарів та послуг, оскільки товари виробляються із дотриманням прав людини, соціальної та екологічної захисту. Торговельні угоди створюють нові економічні можливості, які пов'язані із закріпленням на зовнішніх ринках, а з урахуванням того, що домінуюча частка глобального зростання буде формуватися за межами європейських країн, то можна дійти висновку, що оновлення торговельної політики є корисним й для працюючих, оскільки фактично вона спрямована на конкретну підтримку робочих місць, поширення та реалізацію основних трудових стандартів, недискримінації праці, захисту працюючих у цілому.

ЄС активно поширює практику укладання регіональних торговельних угод, залучаючи до цього процесу не тільки високо розвинуті країни. ЄС реалізує політику регіоналізму достатньо агресивно, розглядаючи її як засіб заохочення інвестицій та сприяння конкуренції, а також маючи за мету зміцнення багатостороннього механізму регулювання торговельних відносин на глобальному рівні [2, с.2-3].

Важливого значення у поглибленні інтеграційних процесів у майбутньому (за умови успішного розвитку переговорного процесу) може стати розвиток Трансатлантичного торговельного та інвестиційного партнерства між Європейським Союзом та США. Від практичної реалізації цього партнерства залежатиме не тільки торговельно-економічні відносини між найбільшими світовими лідерами, а й прогрес у розвитку багатостороннього механізму регулювання, яке відбувається під егідою Світової організації торгівлі, оскільки саме ЄС та США виступають основним джерелом торговельних преференцій для менш розвинутих країн. Основна мета розвитку Трансатлантичного торговельного та інвестиційного партнерства – зняти торговельні бар'єри, як існують між двома найпотужнішими гравцями світового ринку, що сприятиме поглибленню торговельно-економічних відносин між ними.

За експертними оцінками Центру досліджень економічної політики [6] реалізація угоди забезпечить Європейському Союзу 119 млрд.євро на рік, у цілому, загальний обсяг експорту збільшиться на 6%. Ключовою частиною трансатлантичного лібералізації визначено зниження нетарифних бар'єрів, оскільки 80% від загального обсягу потенційних вигод формуються за рахунок скорочення витрат, що пов'язані із бюрократичними процедурами. У цілому, реалізація Трансатлантичного торговельного та інвестиційного партнерства сприятиме підвищенню рівня економічної активності та зростанню продуктивності праці, що, у свою чергу, вплине на розмір додаткового наявного доходу середньостатистичної європейської родини. Розвиток взаємовідносин між ЄС та США як трансатлантичного партнерства задля формування відкритих та інтегрованих економік та забезпечення сталого розвитку фактично визначатиме підґрунтя безпеки і стабільності в євроатлантичному регіоні. Загалом, поширення торгівлі між ЄС та США матиме позитивний вплив на розвиток світової торгівлі та зростання глобального доходу майже на 100 млрд.євро.

Регіональні торговельні угоди стали основним інструментом торговельної політики, альтернативним багатосторонньому механізму регулювання міжнародної торгівлі. Підтвердженням цього є той факт, що обсяг торгівлі, що відбувається відповідно до умов регіональних торговельних угод є більшим, ніж обсяг торгівлі, що реалізується за режимом найбільшого сприяння.

Фактично саме для забезпечення високої міжнародної конкурентоспроможності ЄС поширює інтеграційну взаємодію з країнами, що безпосередньо межують з ЄС (європейська політика сусідства), а також з іншими країнами світу (трансконтинентальна інтеграція)[19,с.250-251]. Розвиток інтеграційної взаємодії ЄС та України відбувається в рамках одного з напрямів політики сусідства – програмі східного партнерства. Розвиток інституційної основи співробітництва бере початок фактично з визнанням ЄС незалежності України. У свою чергу, український парламент

закріпив на законодавчому рівні членство України у Європейських Співтовариствах як перспективну мету зовнішньої політики (Постанова Верховної Ради України від 2 липня 1993 року «Про основні напрями зовнішньої політики України»).

Підґрунтям розвитку торговельно-економічних відносин між Україною та Європейським Союзом служить Закон України від 1 липня 2010 року «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», згідно з яким «забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в ЄС» визначено пріоритетним напрямком розвитку зовнішньої політики України (ст.11). Незворотність євроінтеграційного курсу розвитку країни було закріплено Постановою Верховної ради «Про підтвердження курсу України на інтеграцію до Європейського Союзу та першочергові заходи у цьому напрямі» від 13.03.2014р., що визначила новий формат розвитку відносин між Україною та ЄС. Результатом чого стало підписання та ратифікація (синхронно з Європейським Парламентом) Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, якою визначено основні завдання реформування економіки та політичної системи у цілому відповідно до європейських норм та стандартів [26].

Поглиблена та всеохоплююча угода про вільну торгівлю, яку ЄС уклав із Україною виходить за рамки суто торговельних угод, оскільки охоплює такі напрями політики, як державні закупівлі, конкуренція, інтелектуальна власність. Відповідно, Україна у своїх зобов'язаннях і наближається до законодавства ЄС у частині санітарних та фітосанітарних заходів, технічних вимог і стандартів, митних процедур та спрощення процедур торгівлі тощо.

Розвиток зони вільної торгівлі між Україною та Європейським союзом вимагає негайної адаптації національного законодавства європейським нормам. Розширений формат «зона вільної торгівлі плюс» передбачає, що ліквідація торговельних обмежень стосується не тільки торгівлі товарами, а й послугами, державних закупівель, іноземних інвестицій, нетарифних бар'єрів тощо. Від так, умовами забезпечення українських практик європейським стандартам мають стати: тарифна лібералізація; гармонізація українського законодавства, у т.ч. технічного регулювання, фітосанітарних норм тощо; розробка інструментів та порядку застосування спеціальних захисних механізмів; адміністрування тарифних квот та ін. Важливо підкреслити, що актуальною умовою забезпечення практичної реалізації євроінтеграційного курсу розвитку України досить залишається стабільність політичної системи в країні, без чого реалізувати структурні реформи в країні вкрай важко.

Список використаної літератури

1. Balassa B. The theory of Economic Integration / B. Balassa. – Homewood, Illinois: Richard D. Irvin, 1961. – 304 p.
2. Burfisher M. E. Regionalism : Old and New, Theory and Practice / M. E. Burfisher, S. Robinson, K. Thierfelder // Agricultural policy reform and the WTO: where are we heading?, Capri (Italy), June 23-26, 2003. - Capri , 2003. – 28p.
3. Castells M. End of Millennium / M. Castells - 2nd ed. – Oxford : Wiley-Blackwell, 2010. - 343-353p.
4. European Union: Tariffs and imports: Summary and duty ranges [Electronic resource]. – Mode of access : http://stat.wto.org/TariffProfiles/E28_E.htm
5. Global politicsof regionalism. Theory and Practice / Edited by M. Farrell, B. Hettne, L. Langenhove. – London: Pluto Press, 2005. – 336 p.
6. Reducing Transatlantic Barriers to Trade and Investment: An Economic Assessment: Final Project Report (Contract TRADE10/A2/A16). / J. Francois, M. Manchin, H. Norberg,

- O. Pindyuk, P. Tomberger. – London : Centre for Economic Policy Research, 2013. – 116 p.
7. Free trade is a source of economic growth [Electronic resource] // The European Union explained. - Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2013. — Mode of access : http://europa.eu/pol/index_en.htm
8. Gillingham J. European Integration, 1950-2003: Superstate or New Market Economy? / J. Gillingham. – Cambridge : Cambridge University Press, 2003. – 588p.
9. Hettne B. Globalism and New Regionalism/ B. Hettne. – Macmillan, 1999. – 308p.
10. Hoffman S. The European Sisyphus: essays on Europe, 1964-1994 / S. Hoffman. – Westview Press, 1995 – 326p.
11. Hudson R. Divided Europe: society and territory / R. Hudson, A. M. Williams. – London : SAGE, 1999. – 315p.
12. Lombaerde P. Governing Regional Integration for Development. Monitoring Experiences, Methods and Prospects/ P. Lombaerde, A. Estevadeordal, K. Suominen. – Ashgate Publishing, Ltd., 2008. – 290p.
13. Moffett S. EU and U.S. inch toward talks on free trade area [Electronic resource] / S. Moffett. - BRUSSELS, Reuters, 2012. – Mode of access: <http://in.reuters.com/article/2012/06/20/eu-us-trade-idINL5E8HKJIS20120620>
14. Molle W. The Economics of European Integration: Theory, Practice, Policy / W. Molle. – Aldershot : Ashgate Publishing, 2001. – 548 p.
15. Pelkmans J. European integration: methods and economic analysis / J. Pelkmans. – Harlow : Pearson, 2006. – 480 p.
16. Rosamond B. Theories of European Integration / B. Rosamond. – N.-Y.: Macmillan, 2000. – 256 p.
17. Rumford C. European Cohesion? Globalization, Autonomization, and the Dynamics of EU Integration / C. Rumford // Innovation : The European Journal of Social Sciences. – 2000. - № 13.2. – P. 183-197.
18. Söderbaum F. Theories of New Regionalism. A Palgrave Reader / F. Söderbaum, T. M. Shaw. – New York : Palgrave Macmillan Gordonsville, 2004. – 256 p.
19. Булатова О. Потенціал розвитку трансконтинентальної інтеграції / О. Булатова // Журнал європейської економіки. - 2014. - Т. 13, № 3. - С. 248-272. Bulatova O. Potentsial rozvytku transkontynentalnoi intehratsii / O. Bulatova // Zhurnal yevropeiskoi ekonomiky. - 2014. - Т. 13, № 3. - S. 248-272.;
20. Булатова О. В. Розвиток європейської інтеграційної моделі в контексті формування інноваційної конкурентоспроможності країн / О.В. Булатова // Економічний простір : зб. наук. пр. — 2014. - № 84. – С. 5-14 ; Bulatova O. V. Rozvytok yevropeiskoi intehratsiinoi modeli v konteksti formuvannia innovatsiinoi konkurentospromozhnosti krain / O.V. Bulatova // Ekonomichnyi prostir : zb. nauk. pr. — 2014. - № 84. – S. 5-14
21. Копійка В. В. Європейський Союз: досвід розширення і Україна / В. В.Копійка. – Київ : Юридична думка, 2005. – 448 с. ; Kopyika V. V. Yevropeiskyi Soiuz: dosvid rozshyrennia i Ukraina / V. V.Kopyika. – Kyiv : Yurydychna dumka, 2005. – 448 s.
22. Лук'яненко Д. Г. Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності / Д. Г. Лук'яненко. – Київ : КНЕУ, 2005. – 204 с. ; Lukianenko D. H. Ekonomichna intehratsiia i hlobalni problemy suchasnosti / D. H. Lukianenko. – Kyiv : KNEU, 2005. – 204 s.
23. Чужиков В. Глобальна регіоналістика: історія та сучасна методологія: монографія / В. Чужиков. – Київ : КНЕУ, 2008. – 272 с. ; Chuzhykov V. Hlobalna rehionalistyka: istoriia ta suchasna metodolohiia: monohrafiia / V. Chuzhykov. – Kyiv : KNEU, 2008. – 272 s.
24. Шнирков О. І. Європейський Союз у глобальному інноваційному просторі / О. І. Шнирков. – Київ : Київський університет, 2008. – 144 с. ; Shnyrkov O. I.

Yevropeyskiy Soiuz u hlobalnomu innovatsiinomu prostori / O. I. Shnyrkov. – Kyiv : Kyivskiy universytet, 2008. – 144 s.

25. Regional Trade Agreements Information System. WTO [Official website]. – [Electronic resource]. – Mode of access : <http://rtais.wto.org/UI/PublicMaintainRTAHome.aspx>

26. Представництво України при Європейському Союзі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/ukraine-eu/relations>; Predstavnytstvo Ukrainy pry Yevropeiskomu Soiuzi [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/ukraine-eu/relations>;

27. United Nations Conference on Trade and Development [Electronic resource]. – Mode of access: <http://unctad.org>

Стаття надійшла до редакції 08.10. 2015.

I. Chentukov

EU TRADE POLICY UNDER CURRENT CONDITIONS

The present paper argues that the processes of European integration have reached the highest level of the development compared to other evolving regional integration processes in the world economy, and the current EU economy is one of the most open in the world. The article shows that EU trade policy is an integral part of the EU Sustainable Development Strategy and is aimed at raising international competitiveness of the association. The expansion of a free trade mechanism is of a great importance especially in terms of economic growth and job creation.

The article determines that the single market deepening, spread of investments in important areas such as research, education and energetics as well as the development of free trade are the key inciters of European economy. The new strategy aimed at improving the efficiency of trade agreements and providing more opportunities for all market actors, practically helps in creating jobs in European countries.

Trade liberalization creates additional opportunities for the development of innovative activities and labor productivity growth, thus there are new opportunities for the growth of the competitiveness of goods and services; lower prices and high-quality goods attract consumers.

Current EU trade policy covers not only conditions of commodity trade in a traditional sense. Intellectual property rights, direct purchases abroad, public purchases, taxes, standards, environmental issues, migration etc. are the important parts of the agreements on the establishment of free trade zones.

The EU as a global leader in a high-quality goods market is the world's biggest exporter of manufactured goods with the lowest level of import tariffs on industrial goods. Export and import capabilities and other conditions of economic relations are regulated by bilateral and multilateral agreements made with EU trading partners.

The expansion of the measures designed to support sustainable development, ensure fair trade and human rights observance are gaining in importance. The determination of the rules of corruption control in future trade agreements is deliberate.

Based on the main qualitative characteristics, commonly found in the current EU trade policy, the author gives grounds for the main ways of a trade policy review concerning the global chain of value creation, digital and creative economy; the support of the professionals', senior managers' and service providers' mobility; the expansion of the partnerships with all countries concerned, on the implementation of trading and investment relations; the establishment of appropriate conditions for SME (Small and Medium Enterprise) development.

The EU is actively spreading the practice of making regional trade agreements involving in this process not only highly developed countries. The EU carries out pretty

severe policy of regionalism, considering it as the way of attracting investment and promoting competition, aiming at strengthening multilateral mechanism for regulating trade relations globally.

***Key words:** regional integration, process of European integration, EU trade policy, development strategy of the EU, free trade mechanism*

УДК 339.922(100)(045)

О.В. Захарова

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ РІВНЯ ІНТЕГРАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ КРАЇН ТА РЕГІОНІВ СВІТУ

Стаття присвячена дослідженню підходів до оцінки рівня розвитку інтеграційних процесів. Досліджено існуючі системи індикаторів розвитку регіональної економічної інтеграції. Виділено напрямки застосування інструментів економіко-математичного моделювання для оцінки впливу інтеграційних процесів на динаміку економічного розвитку. Запропонований методичний підхід до оцінки рівня інтеграційної взаємодії країн (групи країн), регіонів в контексті її впливу на рівень економічного зростання на основі застосування системи статистичних моделей. Розроблено алгоритм оцінки впливу різних форм міжнародної економічної діяльності країн на зміну рівня соціально-економічного розвитку, зокрема на зростання ВВП на душу населення. Запропонований алгоритм апробовано на прикладі оцінки ефективності взаємодії України з ключовими регіональними інтеграційними об'єднаннями.

***Ключові слова:** інтеграція, інтеграційний процес, інтеграційна взаємодія, інтеграційне об'єднання, економіко-математичне моделювання, індикатори регіональної економічної інтеграції, гравітаційні моделі, інтеграційні ефекти, ефективність інтеграційної взаємодії.*

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку світового господарства характеризується інтенсифікацією розвитку інтеграційних процесів, що протікають як у регіональному масштабі та пов'язані з функціонування регіональних інтеграційних об'єднань, так і у глобальному аспекті, що обумовлюють появу нових міжконтинентальних інтегративних структур та визначають закономірності розвитку сучасного світу. Це обумовлює зростання наукового інтересу до дослідження особливостей процесів регіональної інтеграції та ефективності функціонування сучасних інтеграційних об'єднань. В рамках таких досліджень вагомим аспектом виступають питання розробки методики кількісного та якісного аналізу оцінки показників розвитку інтеграційних процесів, оцінки економічних ефектів від участі країн в інтеграційних об'єднаннях з визначенням позитивних та негативних наслідків для економіки країни та регіону в цілому, що й обумовлює об'єктивну необхідність подальших досліджень в цьому аспекті.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням аналізу та оцінки особливостей реалізації інтеграційних процесів в рамках різних регіонів світу та в аспекті різних інституціональних форм присвячені наукові праці таких українських та зарубіжних дослідників, як О. Білорус, О. Булатова, Е.Винокуров, К.Григорян, А.Либман, Д. Лук'яненко, А. Мазаракі, Ю. Макагон, А.Філіпенко, В.Чужиков, та інших. Однак, недостатньо опрацьованим залишається питання оцінки впливу